

POHLEDOVÝ BETON PRO NOVOU EXPOZICI PAMÁTNÍKU HEYDRICHIÁDY

EXPOSED CONCRETE FOR THE NEW STRUCTURE OF THE HEYDRICH TERROR MONUMENT

Martin Šraj, Radek Syka

Národní kulturní památka Zámeček v Pardubicích postavená na bývalém místě popraviště gestapa uctívá památku 194 obětí, které zde byly zastřeleny v době heydrichiády. Nyní zde probíhají stavební práce, jejichž cílem je celý prostor podle návrhu Víta Podráského a Jana Žalského upravit tak, aby místo odpovídalo současným představám o podobě lokalit podobného charakteru. Součástí prací je i výstavba nové expozice umístěné z větší části v zemi.

The Zámeček National Cultural Monument, built on the former site of the Gestapo execution site, honors the memory of the victims who were shot here during the Heydrich terror. At the moment, construction work is underway here, the aim of which is to modify the entire space according to the design of Vít Podráský and Jan Žalský so that the place corresponds to current ideas about the form of localities of a similar nature. Part of the work is also the construction of a new exhibition located for the most part in the ground.

1

„Nová expozice je umístěna z větší části v zemi, vklíněna mezi stromy. Nechce konkurovat původnímu pomníku. Ztrácí se pod zelenou střechou přecházející plynule v okolní louku. Stane se spíše landartem než skutečným domem. Přístupná bude po rampě, která rozvíjí téma zidek a využívá je pro ztvárnění zářezu/jizvy/šrámu, které si místo navždy ponese.“

Jan Žalský, Vít Podráský

Podzemní stavba nové expozice, jež je součástí obnovy památníku Zámeček v Pardubicích, je zhotovena jako železobetonová monolitická s maximálním zastoupením pohledového betonu. Objekt není realizován jako bílá vana, ale je od okolního prostředí odizolován třívrstvou izolací, přičemž do spár byly vkládány bentonitové izolační pásy a kotevní otvory byly utěsněny zátkami lepenými na voděodolné lepidlo.

Pohledový beton je prezentován několika typy povrchů – od hladkých stěn vnitřní expozice přes jemný otisk dřevěné struktury desky na stropních konstrukcích až po rustikální otisk nehoblovaných prken v rámci vstupních ramp a dalších prvků expozice. Všechny konstrukce jsou zhotoveny z betonu s cementem CEM II 42,5 bez příměsi popílku, aby nedošlo k možným

nežádoucím zabarvením finálních povrchů. Vysoké nároky na kvalitu finálního povrchu betonových konstrukcí se odrazily také v postupu realizace, kdy byla mezi jednotlivé panely bednění, na styková místa bednění s podkladní deskou nebo mezi navazující komplety bednění vkládána dodatečná těsnění, aby se zamezilo byť minimálnímu úniku cementového mléka. V případě, že by přeci jen došlo k nějakému průsaku, byl při betonáži připraven pracovník s hadicí, aby okamžitě omyl prosakující mléko a nedošlo tak k znečištění už realizovaných pohledových ploch.

Největší výzvou projektu byly požadované rustikální otisky hrubých nehoblovaných prken v rámci vstupních ramp a dalších detailů v objektu. Otisk byl realizován povrchově neupravenými nehoblovanými prkny

2

3

4

doplňenými o zámek pero-drážka. Komplety bednicího pláště byly následně pomocí pneumatické sponkovačky upevněny na stěnové rámové bednění Doka Framax Xlife a použity jako oboustranné, resp. v některých případech jednostranné bednění.

Zajímavostí je, že povrch hrubých prken nebyl nijak upraven, dokonce nebyl použit ani žádný odbedňovací prostředek. Cílem bylo vytvořit co nejobyčejnější hrubou strukturu, která by odpovídala dobovému stavebnictví. Absence oleje se samozřejmě podepsala na odbedňovacích pracích, kdy bylo nejprve nutné odebrat rámové bednění a až posléze odbednit samotná prkna, která se k betonu přilepila kvůli své hrubé struktuře. Je třeba dodat, že hrubá prkna zanechávají v betonu nejen efektní otisk, ale často se vyloží i jejich části nebo v betonu zůstávají drobné třísky a chloupky. Těch je možné se zbavit částečně vykartáčováním, jednoduší je ale počkat na vyzrání betonu, který je posléze sám vyloží. Všechny rustikální desky byly pro betonáž použity pouze jednou. Po odbednění má totiž deska nejen jiný povrch a tím i otisk, ale mohlo by dojít i k odlišné barevnosti betonu kvůli změněné nasákavosti dřeva. Projekt navíc vyžaduje různé výšky, velikosti i sklony bednicích kompletů a přestavování bylo náročnější než příprava bednění nového.

Vnitřní konstrukce s působivými detaily

Zatímco vnější vstupy budou připomínat hrubou stavbu, ve vnitřních prostorech dominují strohé hladké povrchy betonových ploch doplněné o zajímavé detaily. I tady byla povrchům věnována zvláštní péče, a to zejména přípravě bednění pro betonáž. Dbalo se na to, aby desky byly čisté, bez jakýchkoliv poškození a správně ošetřené odbedňovacím prostředkem, který byl nanášen stříkáním a rozlešťován hadrem, aby na stěnách nevznikly žádné mapy dané nadbytkem oleje. Hladké otisky a efektní spárož byly realizovány pomocí stěnového rámového bednění Doka Framax s deskou Xlife. Do bednění byly místy vkládány kastlíky pro vytvoření různých vnitřních odskoků a reliéfů. Ty vyráběli pracovníci zhotovitele

na místě z překližkových desek. Vodorovné konstrukce byly betonovány pomocí stropního rámového bednění Dokaflex doplněného o desku Doka 3-So s jemnou dřevěnou strukturou. Vzhledem k vysokým požadavkům na pohledovou kvalitu povrchů bylo dotěšňováno i bednění pro stropní konstrukce, a to nejen ve styku mezi stěnou s tropem, ale i mezi jednotlivými deskami. Samostatnou kapitolou jsou některé detaily stropních desek, pro které muselo být vyrobeno zvláštní bednění. Jedná se např. o některé klenuté prvky, kdy na standardní bednění Dokaflex byly instalovány ramenáty a následně upevněna prkenná konstrukce pro efektní otisk.

Finální úpravy povrchů

Vzhledem k tomu, že v konečné fázi zůstanou povrchy betonových konstrukcí přiznané a viditelné, nejsou naplánovány žádné finální úpravy. Výjimkou je jen jednoduchý jednovrstvý transparentní nátěr, který má zamezit uvolňování částecek prachu z betonových povrchů a zároveň má zajistit snadnou omyvatelnost a údržbu konstrukce. V plánu je totiž řešení podlahových ploch formou hliněné navážky, takže protiprašné úpravy konstrukcí jsou rozhodně na místě.

Závěr

Betonářské práce na hlavní části objektu byly dokončeny v polovině května tohoto roku. Po úpravě povrchu vnějších stěn bude stavba zavezena hlinou, a to včetně části stropních konstrukcí, které budou pochozí a budou obsahovat dokonce i kastlíky pro založení stromů. Ze stavby tak finálně bude viditelná pouze vstupní rampa a několik detailů fasád z pohledového betonu. Celková obnova památníku Zámeček by měla být dokončena v letošním roce.

Fotografie: 2, 3, 5, 6, 7 – archiv společnosti Doka, 4 – archiv společnosti Tažené konstrukce

Ing. Martin Šrajger
Tažené konstrukce, spol. s r. o.
tako@tako.cz

Radek Syka
Česká Doka bednicí technika, spol. s r. o.
radek.syka@doka.com

5

6

7

1 Řezopohled – vztah pomníku z roku 1949 a nového objektu expozice 2 Dům je navržen jako betonový odlitek pro svou syrovost, ale i pro své konstrukční vlastnosti 3 Vnitřní stěny mají tloušťku od 180 do 360 mm vždy v závislosti na zapuštěných prvcích, které obsahují (madlo, niky apod.) 4 Nezaštropený pietní dvůr s pamětní deskou se jmény bude připomínat 194 zde zavražděných obětí. Jen čtyři holé stěny a nebe nad hlavou 5 Největší výzvou projektu byly požadované rustikální otisky hrubých nehoblovaných prken v rámci vstupních ramp a dalších částí objektu 6 Každá z dřevěných desek byla pro betonáž použita pouze jednou 7 Detail pohledového betonu 1 Cross-section – relationship between the monument from the 1948 and the new exhibition object 2 The house is designed as a concrete monolith for its rawness, but also for its structural properties 3 The inner walls are between 180 and 360 mm thick, depending on the recessed elements they contain (handrail, niches, etc.) 4 The unroofed reverential court with a memorial plaque with the names will commemorate the 194 victims murdered here. Only four bare walls and the sky above your head 5 The biggest challenge of the project was the required rustic imprints of rough unplanned planks within the entrance ramps and other details in the building 6 Every wooden board was used for concreting only once 7 Detail of exposed concrete